

DOI: [https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2026.03\(202\).34](https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series15.2026.03(202).34)

Чхань А.А.,

старший викладач кафедри фізичного виховання
Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця
<https://orcid.org/0009-0006-4725-7024>

Рогаль І.В.,

старший викладач кафедри фізичного виховання та спорту
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ, м. Вінниця
<https://orcid.org/0000-0001-6670-9117>

Шкондя В.В.,

старший викладач кафедри фізичного виховання та спорту
Вінницький торговельно-економічний інститут ДТЕУ, м. Вінниця
<https://orcid.org/0000-0003-0252-4951>

Столярик В.А.,

викладач кафедри фізичного виховання
Вінницький національний технічний університет, м. Вінниця
<https://orcid.org/0009-0000-8405-4329>

ОЦІНКА РІВНЯ ТЕХНІКО-ТАКТИЧНОЇ ПІДГОТОВКИ БАСКЕТБОЛІСТІВ ЗБІРНОЇ КОМАНДИ НЕПРОФІЛЬНОГО ЗВО

У статті досліджено рівень техніко-тактичної підготовленості баскетболістів збірної команди непрофільного закладу вищої освіти. Актуальність роботи зумовлена необхідністю підвищення ефективності навчально-тренувального процесу в умовах обмеженого навчального часу та різного рівня підготовленості студентів. Метою дослідження було визначення рівня володіння основними технічними елементами гри у баскетболі. У дослідженні використано методи мета-аналізу, експертної оцінки, анкетування та математичної статистики. Оцінювання здійснювалося за результатами відеоаналізу змагальної діяльності студентів-баскетболістів за шкалою від 0 до 10 балів. Встановлено, що найвищі показники зафіксовано у виконанні штрафних кидків, середній рівень – у двоочкових кидках, підбираннях і перехопленнях, тоді як найнижчі – у триочкових кидках та тактичних переміщеннях. Отримані результати підтверджують доцільність удосконалення техніко-тактичної підготовки студентів-баскетболістів з урахуванням специфіки студентського спорту.

Ключові слова: баскетбол, студенти, техніко-тактична підготовка, заклади вищої освіти.

Chkhan Alina, Rohal Iryna, Shkondya Viktoria, Stolyaryk Vladyslav. Assessment of the level of technical and tactical preparedness of basketball players of the representative team of a non-specialized higher education institution. The article examines the level of technical and tactical preparedness of basketball players representing the university team of a non-specialized higher education institution. The relevance of the study is determined by the need to improve the effectiveness of the educational and training process under conditions of limited training time, heterogeneous initial skill levels of students, and the growing requirements for the quality of sports training in student basketball. The purpose of the study was to assess the level of mastery of basic technical and tactical elements of the game among student basketball players.

The research employed methods of meta-analysis of scientific literature, expert evaluation, questionnaire survey, and mathematical statistics. The study involved 12 basketball players studying in the first to fourth years who were members of the university team. Five qualified basketball coaches participated as experts. The assessment was conducted on the basis of video analysis of competitive games, followed by expert evaluation using a 10-point rating scale. The analyzed indicators included the accuracy of two-point and three-point shots, free throws, rebounds in offense and defense, interceptions, and tactical movements in offense and defense.

The results showed that the highest scores were obtained for free-throw shooting, indicating a relatively high level of individual technical preparedness in standardized game situations. Average scores were recorded for two-point shots, rebounds, and interceptions, reflecting a moderate level of technical and tactical proficiency. The lowest ratings were found for three-point shooting and tactical movements, which points to insufficient stability of long-range shooting skills, limited coordination of team actions, and difficulties in making effective decisions in dynamically changing game situations.

The findings confirm the necessity of improving the technical and tactical training of student basketball players through a comprehensive and targeted approach, taking into account the specific conditions of student sport and the characteristics of non-specialized higher education institutions.

Keywords: basketball, students, technical and tactical training, higher education institutions.

Постановка проблеми. Комплексне оволодіння техніко-тактичним арсеналом у баскетболі є однією з ключових цілей тренувального процесу підготовки баскетболістів. У сучасних умовах розвитку баскетболу досягнення високих спортивних результатів можливе лише за наявності високого рівня всебічної фізичної та технічної підготовленості гравців. В умовах інтенсивної змагальної діяльності та постійної зміни ігрових ситуацій особливого значення набуває здатність спортсмена не лише оперативно приймати ігрові рішення на майданчику, але й ефективно реалізовувати їх на практиці [2, с. 33]. Саме високий рівень загальної й спеціальної фізичної, а також техніко-тактичної підготовленості забезпечує можливість успішного застосування різноманітних техніко-тактичних дій у нападі та захисті.

Для ефективного виконання ігрових завдань баскетболіст повинен володіти належним рівнем техніко-тактичної майстерності [8, с. 88].

Технічна підготовка баскетболіста є одним із провідних і визначальних складників тренувального процесу та традиційно посідає центральне місце у системі підготовки команд різного рівня кваліфікації, оскільки забезпечує умови для розкриття творчого потенціалу спортсмена й розвитку його індивідуальних сильних якостей.

У непрофільних закладах вищої освіти студенти збірних команд займаються у спортивних секціях з баскетболу, як правило, двічі на тиждень [6, с. 227]. В умовах зростання конкуренції у змагальній діяльності з баскетболу досягнення високих спортивних результатів зумовлює підвищену увагу науковців до проблем пошуку ефективних і методично обґрунтованих підходів до удосконалення різних видів підготовки спортсменів, зокрема технічної та техніко-тактичної [5, с. 85].

У баскетболі рівень оволодіння основними технічними елементами гри значною мірою визначає побудову стратегії та тактики змагальної діяльності команд на різних етапах їх участі у чемпіонатах і першостях серед закладів вищої освіти [8, с. 51–54]. У зв'язку з цим підвищення технічної майстерності баскетболістів розглядається як системний і цілеспрямований процес навчання та вдосконалення ігрових прийомів, що є особливо актуальним з огляду на те, що до складу збірних команд університетів з баскетболу входять спортсмени різного рівня підготовленості та спортивної кваліфікації.

Аналіз останніх досліджень та публікацій. У сучасних умовах розвитку баскетболу підвищується значення об'єктивної оцінки рівня техніко-тактичної підготовленості спортсменів, як важливої складової управління навчально-тренувальним процесом. Особливої актуальності ця проблема набуває у системі студентського спорту, зокрема в непрофільних закладах вищої освіти, де підготовка баскетболістів здійснюється в умовах обмеженого навчального часу, різного рівня попередньої спортивної підготовленості та поєднання навчальної й спортивної діяльності.

Загальні теоретико-методичні засади оцінювання підготовленості спортсменів у командних ігрових видах спорту ґрунтовно висвітлені у працях В. М. Платонова [7, с. 48], Т. Ю. Круцевич [4], які розглядають контроль і оцінку як невід'ємні компоненти системи спортивного тренування. Автори наголошують на необхідності комплексного підходу до визначення рівня підготовленості, що включає аналіз технічних, тактичних, фізичних і психофізіологічних показників.

Питання техніко-тактичної підготовки баскетболістів детально розкриті у дослідженнях Л. Ю. Поплавського [8, с. 148], Д. І. Нестеровського [6, с. 205], А. Г. Базилевського та І. Д. Глазиріна [1, с. 11-15]. У зазначених роботах підкреслюється, що рівень володіння основними технічними елементами та здатність ефективно застосовувати їх у змінних ігрових ситуаціях визначають результативність змагальної діяльності баскетболістів. Особлива увага приділяється розвитку тактичного мислення та ігрового інтелекту, які є важливими критеріями оцінки підготовленості гравців.

Сучасні підходи до оцінювання техніко-тактичної підготовленості баскетболістів представлені у працях О. О. Мітової [5, с. 11-15], які запропонували систему показників ігрової діяльності, що включає кількість та ефективність атак, передач, підбирань, перехоплень, блок-шотів, а також показники реалізації кидків. На думку авторів, використання кількісних і якісних параметрів змагальної діяльності дозволяє підвищити об'єктивність оцінки рівня техніко-тактичної підготовленості баскетболістів.

Проблеми застосування інформаційно-комунікаційних і комп'ютерних технологій у процесі контролю та оцінювання підготовленості спортсменів розглянуті у працях В. В. Ільчишиної, А. А. Бондар [3, с. 46-49], І. М. Собко, Ж. Л. Козіної [9, с. 24-27]. Автори доводять ефективність використання відеоаналізу, комп'ютерних програм і тестових методик для оцінювання техніко-тактичних дій, що особливо важливо в умовах студентського спорту, де необхідна оперативна й доступна система контролю.

Разом із тим аналіз наукових джерел свідчить, що більшість досліджень зосереджена на проблемах підготовки висококваліфікованих баскетболістів або спортсменів професійних клубів. Питання оцінки рівня техніко-тактичної підготовленості баскетболістів збірних команд непрофільних закладів вищої освіти висвітлені недостатньо та мають фрагментарний характер. Недостатньо обґрунтованими залишаються критерії та показники оцінювання, адаптовані до специфіки студентського контингенту та умов навчально-тренувального процесу у ЗВО.

Мета статті. Визначити рівень володіння технічними елементами баскетболістів збірної команди непрофільного ЗВО.

Методи дослідження. Для проведення даного дослідження нами використовувались такі методи дослідження: метод мета-аналізу, експертна оцінка, анкетування, методи математичної статистики.

У дослідженні взяли участь 12 баскетболістів, які навчаються I-IV курсах та входять до збірної команди університету. У експертній оцінці та анкетуванні прийняли участь 5 тренерів з баскетболу. Оцінка виконання контрольних вправ відбувалась за шкалою 0-10 балів.

Виклад основного матеріалу. Проведений нами аналіз літературних джерел дозволив визначити, що на думку провідних фахівців, для здійснення об'єктивної кількісної та якісної оцінки змагальної діяльності баскетбольної команди доцільно здійснювати реєстрацію окремих показників ігрової діяльності. Узагальнення статистичних даних виконання техніко-тактичних дій дає змогу обчислювати інтегральні показники, які відображають ефективність змагальної діяльності як окремих баскетболістів, так і команди загалом. Змагальна діяльність у баскетболі характеризується значною кількістю різноманітних техніко-тактичних дій, що реалізуються гравцями в умовах нападу та захисту. Таким чином, для оцінки ефективності гри використовують наступні ігрові показники: 1) кількість та відсоток реалізації двохочкових кидків; 2) кількість та відсоток реалізації трьохочкових кидків; 3) кількість та відсоток реалізації штрафних кидків; 4) перехоплення; 5) підбирання у нападі та захисті; 6) тактичні переміщення гравців.

Нами було здійснено відеозйомку ігор студентів збірної команди університету з баскетболу, що дало змогу експертам здійснити якісну оцінку рівня володіння баскетболістами технічними елементами гри з подальшим заповненням спеціально розроблених анкет, у яких фіксувалися відповідні оцінки.

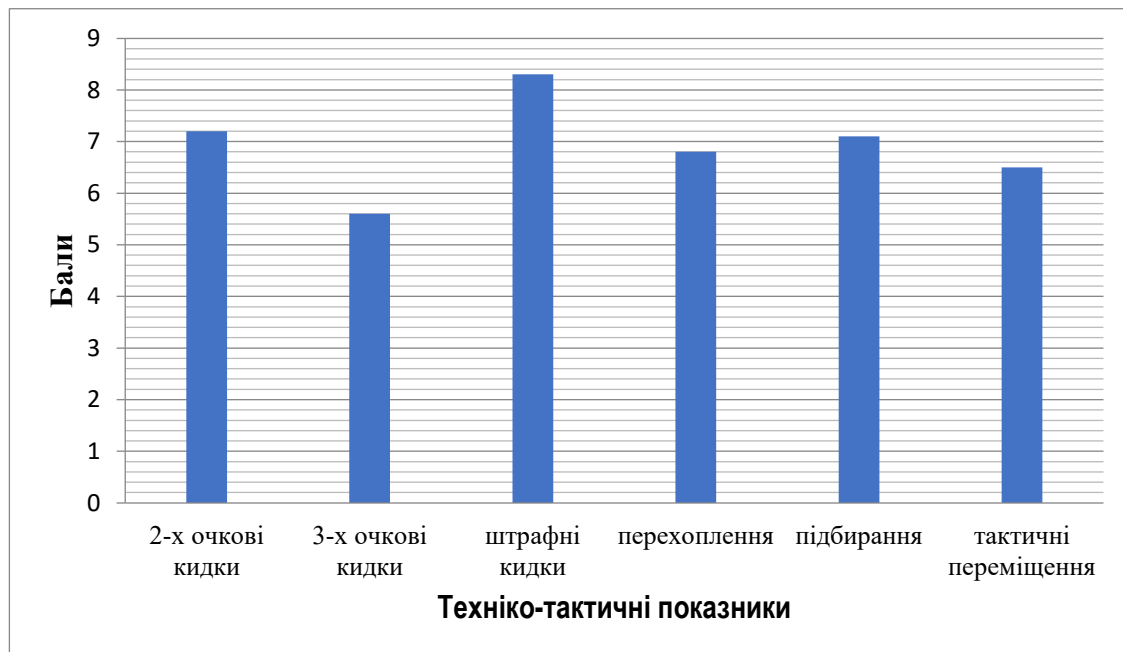

Рис. 1. Результати оцінки володіння основними елементами техніко-тактичної підготовки гравців збірної команди університету з баскетболу.

Проаналізувавши отримані дані ми виявили, що найкраще гравці збірної команди університету володіють таким елементом техніки гри у баскетбол, як штрафні кидки 8,3 бала (рис. 1).

Майже однакові середні бальні оцінки було зафіксовано за такими показниками, як виконання двоочкових кидків 7,2 бала та підбирання м'яча 7,1 бала (рис. 1). Отримані результати щодо підбирання м'яча свідчать про те, що під час ігрової діяльності спортсмени під час завершення атак як у нападі, так і в захисті недостатньо активно переміщуються під кошик або займають позицію несвоєчасно та не завжди коректно.

Технічний елемент перехоплення м'яча отримав середню кількість балів 6,8, що свідчить про середній рівень його сформованості у баскетболістів. Такий результат може бути зумовлений недостатньою швидкістю реагування, несвоєчасним передбаченням дій суперника, а також недостатньою ефективністю переміщень і вибору позиції під час захисних дій.

Тактичні переміщення баскетболістів у нападі та захисті отримали оцінку 6,5 бала. Зазначений показник свідчить про недостатню узгодженість індивідуальних і командних дій, несвоєчасність переміщень та не завжди раціональний вибір позицій у змінних ігрових ситуаціях, що зумовлює необхідність подальшого вдосконалення тактичної підготовленості студентів. Найнижчу середню бальну оцінку серед досліджуваних техніко-тактичних показників отримало виконання триочкових кидків — 5,6 бала. Такий результат свідчить про недостатній рівень стабільності та точності виконання кидків з дальньої дистанції.

Висновок. У результаті дослідження визначено рівень техніко-тактичної підготовленості баскетболістів збірної команди непрофільного закладу вищої освіти на основі експертної оцінки показників ігрової діяльності. Встановлено, що найвищий рівень підготовленості гравці демонструють у виконанні штрафних кидків, тоді як показники двоочкових кидків, підбирань і перехоплень відповідають середньому рівню. Найнижчі бальні оцінки зафіксовано у виконанні триочкових кидків та тактичних переміщеннях у нападі й захисті, що свідчить про недостатню узгодженість командних дій і нестабільність реалізації ігрових елементів. Отримані результати вказують на необхідність цілеспрямованого вдосконалення техніко-тактичної підготовки студентів-баскетболістів. Доцільним є впровадження комплексного підходу до контролю й корекції навчально-тренувального процесу з урахуванням специфіки студентського спорту.

Література

- 1.Базилевський А. Г., Глазирін І. Д. Основи формування тактичного мислення у нападі юних баскетболістів. *Молода спортивна наука України*. 2011. Вип. 15. (1). С. 11–15.
- 2.Войтенко С.М., Рогаль І.В., Чхань А.А. Удосконалення основних технічних прийомів у волейболі в закладах вищої освіти. *Науковий часопис Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури*. 2022. Випуск 1 (145) С. 31-34. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.1\(145\).06](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.1(145).06)

3. Ільчишина В.В., Бондар А.А. Комп'ютерні технології тренування у баскетболі. *Науковий часопис. Серія 15: Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2019. Вип. 6 (114)19. С. 46-49. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2019.6\(114\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2019.6(114).09)
4. Круцевич Т. Ю. Теорія і методика фізичного виховання : у 2 т. Київ : Олімпійська література, 2017. Т. 1–2.
5. Мітова О. О. Технологія реалізації системи контролю у командних спортивних іграх в процесі багаторічного удосконалення. *Фізична культура спорт та здоров'я нації*. 2020. Вип. 10 (29). С. 83–91.
6. Нестеровський Д. І. Баскетбол : навчальний посібник для студентів вищих навчальних закладів фізичної культури. Київ : Олімпійська література, 2016. 336 с.
7. Платонов В. М. Теорія і методика спортивного тренування : підручник. Київ : Олімпійська література, 2015. 680 с.
8. Поплавський Л.Ю. Баскетбол. К.: Олімпійська. література, 2004. 442 с.
9. Собко І. М., Козіна Ж. Л., Щедрива Л.В. Спосіб управління тренувальним процесом спортсменів-ігровиків з вадами слуху. *Державне підприємство «Український інститут промислової власності» (ДП УІПВ)*. 2014. С. 24–27.
10. Масол В., Линник А. М. Виховання рішучості в учнівської та студентської молоді у процесі спортивно-оздоровчої діяльності. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Серія 15. Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2023. №7(167). С. 115-118. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.7\(167\).22](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.7(167).22)

References

1. Bazylevskiy A. H., Hlasyrin I. D. Osnovy formuvannya taktychnoho myslennia u napadi yunyh basketbolistiv [Fundamentals of forming tactical thinking in offense among young basketball players]. *Moloda sportyvna nauka Ukrainy*. 2011. Vyp. 15. (1). S. 11–15.
2. Voitenko S.M., Rohal I.V., Chkhan A.A. Udoshkonalennia osnovnykh tekhnichnykh pryimov u voleiboli v zakladykh vyshchoi osvity.[Improvement of basic technical skills in volleyball in higher education institutions] *Naukovyi chasopys Serii 15: Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury*. 2022. Vypusk 1 (145) S. 31-34. DOI: [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.1\(145\).06](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2022.1(145).06)
3. Ilchyshyna V.V., Bondar A.A. Kompiuterni tekhnolohii trenuvannya u basketboli [Computer technologies of training in basketball.]. *Naukovyi chasopys. Serii 15: Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport)*. 2019. Vyp. 6 (114)19. S. 46-49. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2019.6\(114\).09](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2019.6(114).09)
4. Krutsevych T. Yu. Teoriia i metodyka fizychnoho vykhovannya [Theory and methodology of physical education]: u 2 t. Kyiv : Olimpiiska literatura, 2017. T. 1–2.
5. Mitova O. O.(2020) Tekhnolohiia realizatsii systemy kontroliu u komandnykh sportyvnykh ihrakh v protsesi bahatorichnoho udoshkonalennia [Technology of implementing a control system in team sports during long-term improvement.]. *Fizychna kultura sport ta zdorovia natsii*. 2020. Vyp. 10 (29). S. 83–91.
6. Nesterovskiy D. I.(.) Basketbol : navchalnyi posibnyk dlia studentiv vyshchyykh navchalnykh zakladiv fizychnoi kultury.[Basketball: A textbook for students of higher educational institutions of physical culture.] Kyiv : Olimpiiska literatura, 2016. 336 s.
7. Platonov V. M. Teoriia i metodyka sportyvnoho trenuvannya : pidruchnyk.[Theory and methodology of sports training] Kyiv : Olimpiiska literatura, 2015. 680 s.
8. Poplavskiy L.Iu. Basketbol.[Basketball.] K.: Olimpiiska. literatura, 2004. 442 s.
9. Sobko, I. M., Kozina, Zh. L., & Shchedryva, L. V. (2014). Method of managing the training process of athletes in team sports with hearing impairments. *Ukrainian Institute of Intellectual Property*, 24–27
10. Masol V., Lynnyk A. M.(2023) Vykhovannya rishuchosti v uchnivskoi ta studentskoi molodi u protsesi sportyvno-ozdorovchoi diialnosti [Cultivating determination in schoolchildren and students in the process of sports and recreation activities.]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Dragomanova. Serii 15. Naukovo-pedahohichni problemy fizychnoi kultury (fizychna kultura i sport)*. 2023. №7(167). S. 115-118. [https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.7\(167\).22](https://doi.org/10.31392/NPU-nc.series15.2023.7(167).22)

Стаття надійшла до редакції / Received 17.02.2026

Прийнята до друку / Accepted 26.02.2026

Опубліковано / Published 24.03.2026